

Arkæologisk Forum

Nr. 40
2019

	Redaktionens leder	1
	Et historisk dokument	
Gæsteskrivent		
	Charlotte Price Persson	3
	Kan en arkæolog nogensinde vide noget som helst med sikkerhed?	
Eksperimentel arkæologi		
	Christian Koch Madsen, Morten Ravn og Ole Sand*	8
	Grønlandstøttet	
	Et rekonstrueret skibsfund fra vikingetiden og den eksperimentelle arkæologis muligheder og begrænsninger	
Anmeldelse		
	Maria Panum Baastrup	18
	Bekymringer, glæder og sorger i vikingetiden	
	Anmeldelse af kortfilmen <i>År 805</i>	
Udsyn		
	Andreas Valentin Wadskjær, Gitte Lambertsen Hjortlund, Emma Dyrby Forster og Pauline Nystad	21
	Jungle-arkæologi	
	– udfordringer ved digital udgravning i Amazonas, Peru	
Dat@rkæologi		
	Christian Steven Hoggard, Line Lauridsen and Katrine Buhrkal Witte*	30
	The Potential of Geometric Morphometrics for Danish Archaeology: Two Case Studies	
Naturvidenskab		
	Tobias Torfing*	43
	Hvorfor er der korn i mit stolpehul?	
	Diskussion af C14-dateringer af huse og et bud på en bedre løsning	

*Fagfællebedømt artikel

* Peer reviewed Paper

Bekymringer, glæder og sorger i vikingetiden

Anmeldelse af kortfilmen *År 805*

I denne anmeldelse tages den animerede kortfilm *År 805* under behandling. Filmen tager udgangspunkt i fire grave, der er fundet ved Kroppedal. I forhold til dansk kulturhistorisk formidling, er her tale om en nyskabelse, idet den i høj grad fokuserer på vikingerne som mennesker og det levede liv – herunder også deres bekymringer, glæder og sorger. Det slipper den ret godt afsted med.

I 2018 blev animationsfilmen *År 805* til i et samarbejde mellem Kroppedal Museum, instruktør Tor Fruergaard og illustrator Sune Elskær. Filmen kan ses på ekko.dk og var nomineret til Ekko Shortlist Awards 2018. Udgangspunktet for filmen er fire grave, der er fundet i området omkring Kroppedal.

Filmens hovedperson er Erik, der oprindeligt kommer fra Gotland. Han er tidligere kriger og har efterfølgende slået sig på handel. På en rejse kommer han forbi Kroppedal ved Taastrup, hvor han møder enken Astrid, og så ruller fortællingen ellers derfra.

Inden jeg så filmen, læste jeg et interview med instruktøren Tor Fruergaard, der bl.a. fortalte at *Vi ville ikke lave en tør vikingefilm om pilespidser*, samt at selvom filmen var en bestillingsopgave fra Kroppedal Museum, så fik de nærmest total frihed til at skabe en film efter deres eget hoved (Gjørup 208). I samme interview beretter instruktør og illustrator, at *Vi var meget optaget af Rumrejsen år 2001 og havde lyst til at lave en spacy vikingeutdage af den, og Der var ikke noget, som var forbudt. Vi kunne lave torden med pink lys, hvis vi ville.*

Kombinationen af at instruktøren formentlig opfatter arkæologiske genstande som tørre og den bevilligede "totale frihed", kan få alarmklokkerne til at ringe hos en arkæolog og skabe frygt for, at en underholdende cirkusfilm er ved at se dagens lys på bekostning af god formidling, der ellers kunne være lavet for de samme penge.

Disse bekymringer blev dog gjort til skamme, fordi handlingen fremstår plausibel og tegningerne er lødige med en fin balance mellem fakta og "det vi ikke ved noget om". Det skyldes helt sikker også, at der, som det

fremgår af de efterfølgende credits, har været en del arkæologiske fagfolk ind over processen.

Filmen er baseret på Sune Elskærs tegninger. Han har tidligere, med succes, arbejdet med lødig kulturhistorisk formidling, eksempelvis det landsdækkende formidlingsprojekt Danmarks Oldtid i landskabet og i Nationalmuseets udstilling VIKING fra 2013; fra tiden før dette museum begyndte at "udfordre grænserne for formidling" ved at tillade et stort element af fiktion.

Med Sune Elskær som illustrator er der derfor tale om et godt mandskabsmæssigt udgangspunkt for at lave en sådan film, fordi han har haft med området at gøre før, hvor der i øvrigt er virkelig mange faldgruber. Dels fordi der stadig er mange ting, vi ikke ved om vikingetiden, og dels fordi det er en periode, der er farvet af megen debat. Hvor langt kan man tillade sig at gå, når man skal formidle, hvor meget må være fiktion, og hvor meget skal basere sig på de eksakte arkæologiske fund fra perioden?

Og det er altid en udfordring, når man skal arbejde med rekonstruktioner, som sådan en film også er – for der er mange ting, vi ikke ved meget om, men som man jo alligevel bliver nødt til at tegne med. Man kan for eksempel ikke undgå at give karaktererne tøj på eller lade dem bo i et hus, bare fordi man ikke har alle detaljer på plads arkæologisk. Og der fungerer Sunes tegninger godt, fordi han har fundet en balance for, hvor meget han kan "tillade sig" at tegne med, samtidig med hans enkle stil ikke bliver for fabulerende og "fiktiv".

Der er flere kvaliteter i filmen. Især at den fokuserer på de områder af vikingetiden, der normalt får mindre opmærksomhed i formidling og underholdning, nemlig

Figur 1. Screenshot fra filmen *År 805*.
Illustration: Sune Elskær, Instruktion: Tor Fruergaard.

de "almindelige" menneskers liv. Det er velkendt, at langt størstedelen af befolkningen i vikingetiden ikke tog på togter til nær og fjern, men derimod ernærede sig som bønder. Alligevel er det de kæmpende, plyndrende, handlende, rejsende, opdagelsesrejsende og immigrerende vikinger, der oftest får plads i nutidens historier og underholdning.

I det perspektiv er det befriende, at filmen handler om hverdagslivet, bønderne og de bekymringer og problemer, som de kan have haft. Godt nok er Erik tidligere kriger og derefter handlende, så disse professioner bliver introduceret, men det er ikke de aspekter, der fylder. Det gør derimod de mindre glamourøse aspekter såsom sult, desperation og den evige risiko, der ligger i at leve i en tid, hvor selv en infektion i en beskadiget fod eller et snitsår i en finger kan give en dødelig infektion. Det er en smagssag, om man er til den dystre stop-motion-agtige stil og Sonja Richters dramatiske stemme, men den understreger i hvert tilfælde den alvor, som der er i filmens fortælling, og tilsammen tegner det et billede af, at vikingetiden ikke var en dans på roser. Men selv om filmen har et stort indslag af død, ulykke og generelt er holdt i dystre farver og triste tegninger, er der også plads til at skildre, at dem i vikingetiden var mennesker

af kød og blod som os andre, hvor livet også indeholder glæde, leg og kærlighed.

En anden ting, der fungerer godt i filmen er, at den bygger på rigtige arkæologiske fund, gjort af Kroppedal Museum. Jeg har ikke specielt kendskab til materialet fundet på den egn, men der synes ikke at være urimelige indholdsmæssige afstikkere i forhold til normalt arkæologisk materiale. Eller, sagt på en anden måde, filmen er ikke fyldt med anakronismer og ting, der er grebet ud af luften. Der er nogle gode detaljer, så som at Erik giver sønnen Halfdan et dyrehovedformet spænde, men han er jo også oprindeligt fra Gotland, hvor den smykketype formentlig stammer fra, så det ligger lige til højrebænet. Man kan altid diskutere, om det har været så "normalt" at file folks tænder, som det afspejles i filmen, eller hvordan offerritualerne kunne være skruet sammen, men så længe der i øvrigt er en fornuftig sammenhæng med den arkæologiske virkelighed, skal der også være plads til fortolkning. Den balancegang lykkes vældig fint.

Formidlingsmæssigt er der nogle ting, der kan være udfordrende ved at bruge filmen i udstillingssammenhæng. Det drejer sig især om dens længde på omkring 17

Anmeldelse

minutter. Det er helt sikkert en passende længde, hvis den skal anvendes i den type formidling, hvor de besøgende inviteres til at sidde ned, fokusere og opleve den – eksempelvis i et biograflignende set up. Men spørgsmålet er, hvordan den vil fungere i en udstilling, hvor besøgende ser den via skærm/høretelefoner og uden afskærmning. Der vil jeg umiddelbart tro, at den er for lang til, at folk vil se den til ende. Der er jo desværre en tendens til, at museer skal underholde frem for formidle, og – for alt i verden – ikke må kræve for meget af deres besøgende, for så keder de sig nok og går videre til andre underholdningstilbud.

Men vælger man at se filmen hjemme – i fred og ro – fungerer den godt, fordi dens længde giver mulighed for fordybelse.

Uanset hvad man vælger, er de 17 minutter givet godt ud, hvis man vil have en introduktion til andre aspekter af vikingetiden end de almindelige mainstream-voldsorgier, der ofte vises i historiske film om vikingetiden. Desuden er det nok altid sundt for en arkæolog at gribe chancen til at reflektere lidt over det levede liv og de følelser og skæbner vi ikke kan afdække sådan for alvor – og det giver filmen en god anledning til.

Litteratur

Gjørup, A. 2018

I vikingetiden havde de også følelser.

Tilgængelig på:

<https://www.ekkofilm.dk/artikler/i-vikingetiden-havde-de-ogsaa-foelelser/>

(tilgået 27.02.19)

Links

ekkofilm.dk

<https://www.ekkofilm.dk/shortlist/film/ar-805/>

Arkæologisk Forum er et fagligt tidsskrift der søger at sætte det arkæologiske fag ind i en større sammenhæng – både videnskabeligt og samfundsmæssigt. Her kan både arkæologisk faglige og fagpolitiske emner behandles og debatteres.

Skriv til Arkæologisk Forum:

Arkæologisk Forum modtager gerne bidrag. Kontakt redaktionen, og få råd og vink om indhold, læsere, formaliteter, deadlines m.v.

Fagfællebedømmelse:

Generelt bliver tekster i Arkæologisk Forum fagfællebedømt. Fagfællebedømte artikler er markeret med en stjerne (*) ved forfatternavnet.

Kontakt:

redaktion@archaeology.dk
www.archaeology.dk

© Forfatterne og Arkæologisk Forum.

Artikler, indlæg og billeder må ikke mangfoldiggøres i nogen form uden skriftlig tilladelse fra redaktionen.

Redaktion:

Mette Palm (ansv. redaktør)
Jette Rostock
Anna Beck
Ole Thirup Kastholm
Signe Lützu Pedersen
Susanne Klausholm Dolleris

Udgiver:

Foreningen af Fagarkæologer – FaF

Forsidebillede:

Skjoldungen for åre langs Grønlands kyst.
© John Rasmussen

Tryk og oplag:

Holbæk Museum trykker 250 stk.

Arkæologisk Forum udkommer:

juni og december

Abonnement og løssalg private:

175,- kr. årligt (2 numre)
87,50 kr. pr. nummer

ISSN 1399-5545

Foreningen af
Fagarkæologer
faf@archaeology.dk
www.archaeology.dk

Nr. 40
2019
Arkæologisk Forum